

Wicherle

Borivoj Ladišič

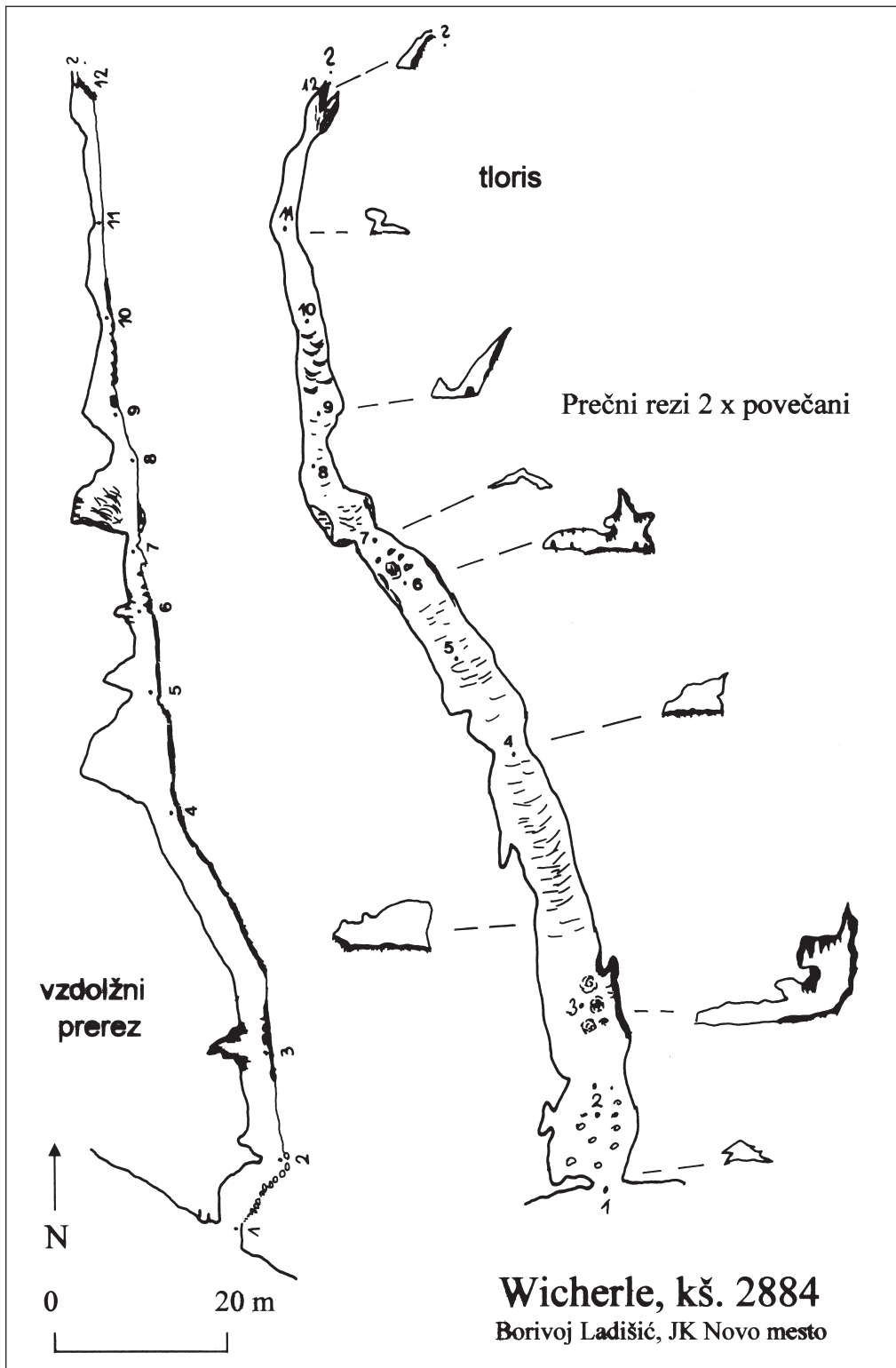
Zgodovina

Wicherle je ena tistih jam, o katerih "se že davno vse ve"; pravih podatkov, kaj šele zapisnika ali načrta, pa o njih ni. Jama se odpira na strmem pobočju kanjonske doline Kolpe, dobrih 200 metrov nad reko, oziroma 120 metrov pod robom pobočja, če se do jame spustimo z vrha. Nahaja se nad izvrom Bilpe, ki je vzoren primer presekanega freatičnega sistema, zato bi bilo tudi s speleološkega vidika zanimivo preveriti, ali ne spada v isti sveženj.

Prav tako je zanimiva zgodovina obiskov jame. Ozemlje pripada pokrajini, ki jo še vedno imenujemo Kočevsko, čeprav je to že bolj zgodovinski pojem. To ozemlje je bilo do prve svetovne vojne teren kočevskega jamarskega društva, ki je bilo v drugi polovici devetnajstega in v začetku prejšnjega stoletja močno aktivno. Po prvi svetovni vojni je njihov arhiv obležal v kočevski gimnaziji. Tam je zgorel ob angleškem bombardiranju med drugo svetovno vojno. Tako ne vemo, če so kočevski jamarji raziskali tudi jamo Wicherle. Na sigovem slapu v notranjosti jame ter na koncu jame so številni podpisi obiskovalcev, Kočevarjev iz Verdrenga in Lapinj, iz obdobja od leta 1904 do 1915, najstarejši pa je iz leta 1894. To kaže na pogoste obiske jame.

Med obema vojnama so naši jamarji redko zahajali na ta konec. Leta 1935 jo je obiskal Egon Pretner in jo poimenoval Wichischloch-Schafloch, kar v prevodu pomeni Ovčja jama. Napisal je zapisnik, jama pa je dobila katastrsko številko 399. V tem obdobju je bil aktiven tudi jamar Ivan Dolar. Tudi on je jamo obiskal ter naredil zapiske. V drugi svetovni vojni so se v jamo zatekali partizani. Na to kažejo različni ostanki, kot denimo prepereli leseni ostanki pogradov, lonci, vilice, zarjavele verige, ostanki kovčka in jermenov. Po vojni je bilo območje zaprto do osamosvojitve.

Wicherle je sredi 60-ih let na podlagi Dolarjevih podatkov registriral Andrej Kranjc. Dobila je številko 2884. Kopije iz neznanih razlogov nikoli niso pristale v katastru, saj so bile mape v Postojni in Ljubljani vedno prazne (Šušteršič, ustno). Tako sta bili v Speleološki karti (Kranjc, 1975) vrisani obe jami: Pretnerjeva Wichischloch s številko 399 ter Dolarjeva Wicherle s številko 2884.

Po osamosvojitvi in odprtju območja sta bila zabeležena obiska Pavla Jamnika iz leta 1994, ki je narisal grobo skico brez meritev, ter Franceta Šušteršiča in Uroša Stepišnika iz leta 1998. Šušteršič je jamo obiskal nekako do polovice, potem pa se je obrnil. V jami je bilo namreč vsepovsod čutiti značilen smrad po medvedu, globlje v jami pa se je slišalo premikanje večje živali. Ugotovil je, da pregledani deli popolnoma ustrezajo Pretnerjevemu opisu jame Wichischloh. Zdelo se mu je, da se je Pretner obrnil nekaj metrov prej kot on. Glede na to, da je lovil jamske živali, se mu globlje v jamo tudi ni bilo treba podajati. Pretner še omenja, da je v jami nekdo pred njim že nastavljal vabe in da je to verjetno bil Dolar. Ker ta v bližini ne navaja druge podobne jame, Šušteršič meni, da sta Wichischloch in Wicherle ena in ista jama. Tudi obe nemški imeni imata isti pomen; Wicherle je samo pomanjševalnica. Številka 399 je bila tako dodeljena drugi jami.

Zadnja leta so jamo dvakrat obiskali člani Slovenskega društva za proučevanje in varstvo netopirjev, med njimi Primož Presetnik iz Društva za raziskovanje jam Ljubljana in Andrej Hudoklin iz Jamarskega kluba Novo mesto.

Končno sem se aprila 2006, oborožen z obstoječo, sicer borno dokumentacijo ter merilno opremo, odpravil poiskat jamo še sam. Do jame sem se spuščal z vrha po strmem pobočju. Žal prvi poskus ni uspel. Na planoti nad pobočjem je bilo še nekaj snega, na pobočju pa je, zaradi južne lege, že zdavnaj skopnel. Na pobočju nad vhodom v jamo sem zasledil v zaplatah prsti med skalovjem sveže sledove medvedjih tac, ki sem jim sledil še kakih 30 metrov. Potem, ko mi je še vzgonski veter prinesel močan živalski vonj, domnevno medvedov, sem se obrnil. Akcijo sem ponovil junija istega leta. Ugotovil sem, da sem se obrnil kakih 20 metrov nad vhodom. Jamo sem brez težav našel, izmeril in narisal. Tako je bil to prvi načrt jame v njeni dolgi zgodovini obiskov in raziskav.

Opis jame Wicherle, katastrska številka: 2884

Nadmorska višina vhoda: 420 metrov dolžina: 127 metrov, višinska razlika: + 20 metrov. Dostop do jame z vrha je bistveno lažji kot iz doline, predvsem pa krajši. Vhodna odprtina je široka dobra 2 metra in nekaj nad en meter visoka. Ker je v popolnoma gladkem pobočju, jo opazimo šele, ko se približamo vhodu. Po strmem podoru se skozi vhod spustimo v večji prostor s precej ravnim dnom (t. 2). Tu je na tleh več predmetov, ki so ostali od druge svetovne vojne. Od tu se rov vseskozi dviga prek sigovih stopenj do konca jame. Že 20 metrov od vhoda je zanimiv prečni prerez rova (t. 3). Strop na levi strani se spusti na meter višine, na desni pa se ob stropni razpoki dvigne v 6 metrov visok kamin, ki je izredno lepo zasigan. Iz kamina obilno kaplja voda, ki na stenah in tleh izloča belo sigo. Vse do konca jame so tla zasigana, le proti koncu jame je na tleh tudi nekaj ilovice.

Naslednjih 30 metrov se povzpne po mogočni sigovi stopnji, ki je dokaj strma. Za lažje premagovanje strmine so bile, najbrž v drugi svetovni vojni, v sigo vklesane stopnice. Na vrhu sigove stopnje se rov zoži na 3 x 2 metra (t. 4). Za zoženjem se tla zravnajo, odpre se lepa okrogla dvorana z 10 metrov visokim stropom (t. 5). Na tleh so strohneli ostanki lesa. Sledi nova sigova stopnja. Na desni steni rova je lep sigov slap (t. 6), kjer so številni podpisi Kočevarjev iz Verdrenge in Lapinj. Zasledil sem tudi podpis KPS 1943 iz druge svetovne vojne.

Rov v nadaljevanju je na nekaj mestih lepo zasigan, tudi na tleh je nekaj kapnikov. Sledi ožina (t. 7), rov se tu zoži na 3 metre, višina do stropa pa je od 0,3 do 0,5 metra. Za ožino se odpre zasigana dvorana s 7 metrov visokim stropom. Ob steni je 2 x 1 meter veliko jezero kapnice. Deset metrov dolga dvorana se nadaljuje z rovom (t. 8), ki je nastal ob razpoki, kar se lepo vidi v prečnem rezu. Prav tu leži na tleh velik sigov blok, ki se je odluščil s sigovega slapu na steni. Naslednjih 10 metrov hodimo po velikih sigovih ponvicah (t. 9-10).

Petindvajset metrov pred koncem jame se strop ponovno spusti pod en meter višine (t. 11), za ožino pa rov spremeni svojo obliko – v nadaljevanju je izrazito eforacijski. Jama se konča z manjšo kamrico z ogromnim sigovim slapom, ki zaliva nadaljevanje jame. Pod stropom je ostalo manjše okno, skozi katero se od tal vidi, da se rov onstran ožine nadaljuje. Do okna mi ni uspelo splezati, tako da ne vem, kako je v nadaljevanju. Tudi tu so na sigi številni podpisi Kočevarjev iz začetka prejšnjega stoletja.

Namesto zaključka

Pri branju Acta carsologica 35/1 iz leta 2006 sem zasledil članek Stanislava Južničiča: O raziskavah krasa v 19. stoletju – prispevek Karla Dežmana (1821-1889). Dežmanova raziskovanja krasa so pomembno poglavje zgodovine kranjskega naravoslovja. Kot kustos Deželne muzeja je bil gonilna sila večine naravoslovnih raziskav svojega časa. Slabo poznavanje njegovega dela je predvsem posledica njegovega političnega

Borivoj pred vhodom v jamo Wicherle.

delovanja, ki ga je kmalu odtujilo od slovenskih narodnostnih prizadevanj (Južnič, 2006). Dežman je večinoma raziskoval na Kočevskem. Večina njegovega dela o zoologiji, krasu in jamah ter proteusih je ostala neobjavljena in se nahaja v njegovi zasebni rokopisni zapuščini, shranjeni v Arhivu Republike Slovenije. V svojem prispevku Južnič prvič v slovenskem zgodovinopisju podrobno opiše Dežmanova raziskovanja kraških jam, flore in favne.

Med drugim omenja, da je obiskal jamo Vihled nad Bilpo v bližini Verdrenga, leta 1850. V članku me je zmotilo dejstvo, da je bila jama tedaj na nemškem ozemlju, Dežman pa piše o jami Vihled. To po češko pomeni pogled ven ali tudi razgled. To je nenazadnje zanimivo tudi z zgodovinskega stališča, saj pomeni, da je Dežman v "prvi fazi" slovenil/slovanil nemška imena, v "drugi", po kateri je bolj znan, pa ponemčeval slovenska. Največje presenečenje pa je objavljen kar soliden načrt jame Wicherle Ž(Vihled). Ob načrtu je napis "*Jama Vihled nad Vilpo pri Kopi. 25/9 850.*". Zanimivo je Dežmanovo poimenovanje posameznih delov jame. Imena so napisana ob načrtu. Tako vhodno dvorano imenuje *Planica* (t. 2), rov pri t. 3 *Perutnica*, nekoliko naprej pa *Visočica*. Vrh sigove stopnje (t. 4), kjer se odpira večja dvorana, imenuje *Salina. Dom.*, kar mi je nerazumljivo. Lep sigov slap pri t. 5 imenuje *Okamnjeni slap. Reka*. Sledi *Miza* (t. 6), pripomba *ožina* pa je prav tam, kjer se strop zelo zniža in se je potrebno splaziti naprej (t. 7). Za ožino, kjer je lepo zasigana dvorana z bleščečo belo sigo (t. 7-8) je pripis *Štampiharjevo stegno in Cerква*. Domnevam, da je štampihar poslovenjen izraz za netopirja, torej naj bi na tleh našel ostanke netopirja. *Cerkev* naj bi bila tista lepo zasigana dvorana z jezerom. Proti koncu jame je še ime *Greben*, zadnjo dvoranicico pa imenuje *Kobilica*. Dežman ni bil avtor načrta. Izvemo, da "*His young friend, the medicine student Serafin Plemel (* September 30, 1828 Bled; † June 21, 1852 Vienna), draw the picture of the cave for Dežman.*".

Literatura

- Južnič, S., 2006: Karst research in the 19th century – Karl Dežman's (1821-1889) work. *Acta carsologica*, 35/1, 2006, 139-148, Ljubljana.
- Kranjc, A., & sodelavci, 1975: Speleološka karta, Novo mesto 3. SAZU, IZRK, Postojna.
- Pretner, E., 1936: Zapisnik jame Wichischloch. Arhiv Katastra IZRK.
- Šušteršič, F., 1998: Zapisnik jame Wicherle, Arhiv Katastra JZS.
- Ustni viri: Šušteršič, F., Hudoklin, A., Presetnik, P.